אגרות הראי"ה - כרך א' - אגרת מז

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ט"ז כסלו תרס"ז - יפו
נמען: אחיו, הרב דב בער הכהן קוק

הרב קוק משתתף בצער יהודי רוסיה, ורואה בארץ ישראל סימני חיים ותקווה. הרב קוק קורא לחדש את חיבת ציון ברוח קדושה, כמו בימי הרב קלישר והרב אליהו גוטמכר מגרייץ, ולהעלות את הניצוצות שנפלו. הרב קוק מעודד עלייה ובניין הארץ בכל דרך, ומבקש מגדולי הרבנים לעשות למען תקומת האומה ולעסוק בפנימיות התורה בשפה ברורה. הרב קוק מוסיף שגם בריאות הגוף של תלמידי החכמים צריכה חיזוק.

עיקרי הדברים

- חיבת ציון ברוח קודש.
- עלייה ובניין הארץ.
- פנימיות התורה ובריאות הגוף.

נוסח האגרת עם ביאור

בגרסה זו משולב ביאור בתוך נוסח האגרת. הביאור מופיע כך: [בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת] והוא אינו חלק מלשון האגרת.

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ט"ז כסלו תרס"ז[4].

אחי יקירי ומחמדי הרב הגי'[5] המפורסם לשו"ת[6] מוהר"ר[7] דובער הכהן שליט"א[8], ונ"ב הרבנית והילדים היקרים שיחי'[9] לאוי"ט[10].

ב"ה על החוה"ש[11] אשר עמנו כולנו, כה לחי. [ולך שלום (על פי שמואל א כה, ו)]

תוכל לשער, אח יקר ונכבד, כמה נתרגשנו ממכתבך היקר, כמה המה לבבנו [כמה סער לבנו] עליכם, ועל כל אחינו היקרים הנתונים בלחץ אויב, [ברוסיה, בימי הפוגרומים שאחרי מהפכת 1905] בחשכת ארץ מאפלי', [בארץ חשוכה (על פי ירמיהו ב, לא)] מקום תנים ומרבץ בני יענה. [על פי ישעיהו לד, יג] הושיעה ד' את עמך את שארית ישראל, [ירמיהו לא, ו] צעק לבי, העלם מהרה מיון מצולה [מעומק המצולה (תהלים סט, ג)] אל ההר הטוב הזה והלבנון, [דברים ג, כה] יחיו דגן ויפרחו [הושע יד, ח] על הרי ישראל, וישב עמי במהרה בנוה שלו'[12] ובמשכנות שאננות. [על פי ישעיהו לב, יח]

---

1 ב"ה - ברוך השם
2 עה"ק - עיר הקודש
3 ת"ו - תבנה ותכונן
4 תרס"ז - השנה תרס"ז (1906/1907)
5 הגי' - הגאון
6 לשו"ת - לשם ולתפארת
7 מוהר"ר - מורנו הרב רבי
8 שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
9 שיחי' - שיחיו
10 לאוי"ט - לאורך ימים טובים
11 החוה"ש - החיים והשלום
12 שלו' - שלום

אסירי תקוה [זכריה ט, יב] אנחנו מני אז, ובצדק נוכל להתנחם כי מעת צרה ליעקב ממנה יושע. [על פי ירמיהו ל, ז] סימני-חיים טובים ויפים ב"ה מתנוצצים לפנינו ולעינינו על אדמת קדשנו. האהובה והנעימה, היקרה והחביבה חבת בשר ורוח ונשמה, קול דודנו דופק, [על פי שיר השירים ה, ב] רוח חיים מרחף. יואל די ויפתחו הלבבות הרחוקים, ויחושו וירגישו את תנופת יד די אלקי ישראל, הקורא בקול באין אמר ודברים, [על פי תהלים יט, ד] אבל קול בכח קול בהדר, שובי בתולת ישראל, שובי אל עריך אלה. [ירמיהו לא, כ]

במהדורה שניה, [בפעם השנייה, מחדש] וביתר תוקף ועז, ביתר עמק וקדושה, הננו קריבים לחדש עכשיו את כל הרוחניות של חבת ציון, כמו שהיתה בשחר טל ילדותה, [בראשיתה (על פי תהלים קי, ג)] כמו שהיתה חיה בלבות אנשי קודש אשר החלו לטפחה ולטפל בה, כמו שהיתה באוצר-הלב של הגר"צ[13] קאלישער והגר"א[14] גרידיץ [הגאון רבי צבי הירש קלישר והגאון רבי אליהו גוטמכר מגרייִדיץ, מראשוני מבשרי שיבת ציון] וסייעתם ז"ל[15], טרם נשברו הכלים שלה, [מושג מתורת הקבלה, "שבירת הכלים"; כאן: לפני שהתנועה התקלקלה] טרם נפל אורה בעמקי הרע. ממש כמו בגנזי מעשי שמים וארץ, ממצולות ים מעמקי תהום רבה עלינו לשוב ולהעלות את כל הנצוצות שנפלו, שנשתקעו ונשתכחו, נתעבו ונתגשמו, ונטמאו בידים מסואבות, [ונטמאו בידיים טמאות] - אל הקדושה והברכה. עתה ישמעו הדברים בקול יותר מורגש כשיאמרו כראוי, הרעמים הרבים [הפורענויות והטלטלות הגדולות שעברו על העם] פשטו הרבה עקמומיות שבלב, עתה מכריח הוא, בין מצב החמרי בין מצב הרוחני של כללות ישראל, לשוב אל אדמת הקדש בכל האופן שיעלה בידנו, להלקט אחד אחד [על פי ישעיהו כז, יב] או קבוצות קבוצות, להקים שוממות ארצנו הנשמה, בבנינים, במסחרים, באוכלסין, בחומריות וברוחניות, בכל מה שהוא מוסיף פעולה וחיים, הכל הוא אחרית ותקוה, הכל הוא סילול מסילת גאולת עולמים והצמחת קרן ישועה, שתוכל דוקא גם לגרום דליגה אלקית פתאומית, "ופתאום יבא אל היכלו האדון אשר אנחנו מבקשים". [מלאכי ג, א]

כתוב נא, כתוב יקירי מכל אשר עמכם לטובה ולברכה. ואם עושים הם טובי הרבנים עכ"פ[16] ברעיון איזה דבר לתקומת האומה והתורה בגולה. אנו חייבים ומוכרחים להתרומם באמת ובקדושה כפי אותה המדה ויותר שההתרוממות החילונית ברוח גוברת, שהיא מונחת כגולם [כחומר גלמי, שעדיין לא קיבל צורה] ומצפה לנשמת חיים. וכשם שהיא מזקת ומטמאה בהיותה לבדה, כן תהי מטהרת ומקדשת, מאירה ומחיה כשתופיע עליה נשמתה, מאור עולם מאוצר חיים. בקולי קולות ובלב אמיץ מלא חיים אמת ואמונה גדולה אנחנו צריכים להחזיק במעז נשמתא דנשמתא דאורייתא. [במבצר של נשמת הנשמה של התורה (ארמית, על פי הזוהר), כלומר פנימיות התורה] ואין מעצור לד' להושיע [שמואל א יד, ו] כי לעולם חסדו. "ומשם הם עתידים ליגאל" [מדרש על פי מיכה ד, י] ולעלות, התנערי מעפר, קומי, שבי. [ישעיהו נב, ב] ירחם השי"ת[17] ויתן בלב חכמי תורה חפץ ועז לעסוק בהרחבה בפנימיותה של תורה, ולהסבירה בשפה ברורה, בכל אופן ומליצה האפשרית, כדי שיגלה ויראה אור קדוש ישראל באור גלוי ומפולש, [באור גלוי ופתוח] עד "יצא כנגה צדקה וצדקתה כלפיד יבער". [על פי ישעיהו סב, א] מובן שראשית כל הוא האמץ הגופני והחמרי ובריאות הנפש הטבעית, שהוקטנה והוחלשה הרבה יותר מכל אצל תלמידי חכמים. וזה בא ג"כ[18] מסיבות של ציורים מוטעים בכל המרחב של הדעה הפנימית, ומאפס מעשה וזעירות מחצדי חקלא [ומחוסר מעשה, ומפני שמעטים הם "קוצרי השדה" – העוסקים בפנימיות התורה (ארמית, על פי הזוהר)] עלה קמשונים. [משלי כד, לא: "עלה כלו קמשונים"] ועתה

---

13 הגר"צ - הגאון רבי שם שמתחיל באות צ (כגון צבי) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם

14 והגר"א - והגאון רבי אליהו מווילנה

15 ז"ל - זכרונו לברכה

16 עכ"פ - על כל פנים

17 השי"ת - השם יתברך

18 ג"כ - גם כן

עת הזמיר הגיע [שיר השירים ב, יב] בעה"י[19], ובידנו לקרב ולהחיש עת גאולה ושעת רצון, אם רק נרצה באמת. "וגברתים בד' ובשמו יתהלכו". [זכריה י, יב]

הנני חותם בברכה ורב עז ושלו'[20]. כתוב נא מכל אשר עמכם לטובה ולברכה, הכל באר היטב, ושמחני בדבריך הנעימים ויקרים. והשי"ת[21] ישמחנו בכפלים ויראנו בישועתו, והי'[22] זה שלו' וברכה, כנה"ר[23] ונפש אחיך דבק באהנ"פ[24] מברכך מקודש בכל לב ונפש חפצה,

הק'[25] אברהם יצחק ה"ק[26] הנ"ל[27]

נוסח האגרות וההערות: אגרות הראי"ה, כרכים א׳-ד׳

---

19 בעה"י - בעזרת השם יתברך
20 ושלו' - ושלום
21 והשי"ת - והשם יתברך
22 והי' - והיה
23 כנה"ר - כנפשו הרמה
24 באהנ"פ - באהבת נפש
25 הק' - הקטן
26 ה"ק - הכהן קוק
27 הנ"ל - הנזכר לעיל